

ΜΕΣΑ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ: ΚΕΙΜΕΝΑ και ΑΣΚΗΣΕΙΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ 1: Η τηλεόραση ως «φθηνή πολυτέλεια» ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ

Πρόσφατα άκουσα τυχαία έναν άνδρα γύρω στα 35 - 40 να περιγράφει πόσο όμορφα θα περνάει τώρα που απολύθηκε. «Δεν τους έχω ανάγκη», έλεγε σαν να προσπαθούσε να δώσει κουράγιο στον εαυτό του. «Έχω την τηλεόραση plasma, 42 ίντσες όλες δικές μου, φαγητό τζάμπα, γιατί να δουλεύω για ένα κομμάτι ψωμί; Όλη μέρα ξάπλα μπρος στην plasma». Δεν ξέρω ποιος θα του εξασφαλίζει τη δωρεάν σίτιση. Ενδεχομένως οι συνταξιούχοι γονείς ή κάποιο εισόδημα στο χωριό. Όμως, ο άνθρωπος αυτός θέλοντας να δώσει κουράγιο στον εαυτό του περιέγραφε μια ονειρική ζωή αεργίας και **αέναης** τηλεθέασης.

Η μεγάλη έγχρωμη τηλεόραση με επίπεδη οθόνη, ο ηλεκτρονικός υπολογιστής, το κινητό τηλέφωνο δεν είναι πια **σημάδια** πλούτου, αλλά βασικά αγαθά. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της φετινής απογραφής πληθυσμού στο Μεξικό, τα νοικοκυριά που έχουν τηλεόραση (93%) είναι περισσότερα από αυτά που διαθέτουν ψυγείο (82%) ή ντους (65%), «κάτι αρκετά περιεργο για μια ζεστή χώρα με φριχτή τηλεόραση», παρατηρεί σοκαρισμένος ο συντάκτης του σχετικού άρθρου στο περιοδικό «Economist».

Σε μια έρευνα για την πείνα στον κόσμο, στο τρέχον τεύχος ενός άλλου περιοδικού, του «Foreign Policy», οι μελετητές ρωτούν έναν πάμπτωχο χωρικό στην Ινδονησία γιατί αγόρασε τηλεόραση, τη στιγμή που η οικογένειά του λιμοκτονεί. Εκείνος γελάει και απαντά: «Μα, η τηλεόραση είναι πιο σημαντική από το φαγητό!». Και όχι μόνο η τηλεόραση, αλλά και το κινητό τηλέφωνο. Μετανάστες που δεν έχουν ούτε στρώμα να πλαγιάσουν χρειάζονται το κινητό για να επικοινωνούν με συγγενείς και συμπατριώτες τους στην Ευρώπη ή στην πατρίδα τους. Η μικρή αυτή συσκευή γίνεται η πυξίδα που τους βοηθάει να μη θαλασσοπνίγονται. Οι ίδιοι οι πρόσφυγες αποτυπώνουν στο βίντεο του κινητού τους τις στιγμές του απόπλου από τις ακτές της Βόρειας Αφρικής των σαπιοκάραβων που θα τους μεταφέρουν στη Λαμπεντούζα¹ (αν σταθούν τυχεροί και δεν τους καταπιεί η φονική Μεσόγειος). Γέλια, χαρές και το καράβι σαλπάρει.

Συχνά η τηλεόραση, ανεξάρτητα από το πόσο άθλιο ή εκλεκτό είναι το πρόγραμμά της, κάνει μια δύσκολη ζωή, μοναχική ή μη, υποφερτή. Η έξοδος από το σπίτι κοστίζει και γι' αυτό η **άνοδος** της ανεργίας συνοδεύεται από αύξηση της τηλεθέασης. Όπως δείχνουν σχετικές μετρήσεις, από τον Οκτώβριο του 2010 έως τα μέσα Μαρτίου του 2011, η μέση ημερήσια τηλεθέαση στην Ελλάδα (5 ώρες και 12 λεπτά) ήταν 10 λεπτά υψηλότερη απ' ό,τι το αντίστοιχο περυσινό χρονικό διάστημα, αν και πολλοί απομακρύνονται από την τηλεόραση και παρακολουθούν τις ταινίες και τις εκπομπές της αρεσκείας τους στην οθόνη του υπολογιστή τους ή ξοδεύουν ατέλειωτες ώρες περιπλανώμενοι στο Διαδίκτυο.

Επομένως, σε συνθήκες ύφεσης, είναι πιο εύκολο να στραφεί κανείς στις λεγόμενες «φθηνές πολυτέλειες», παρά να επιδιώξει την κοινωνική δράση ή την πνευματική του καλλιέργεια. Άξενος και απειλητικός γίνεται ο πραγματικός κόσμος, γιατί αυτός αλλάζει, ενώ εμείς βουλιάζουμε. Είναι κωμικό ίσως και απάνθρωπο να ρωτήσουμε έναν άνεργο γιατί ζει μέσω της οθόνης, αντί να διαβάσει βιβλία, να ακούει μουσική, να επισκέπτεται μουσεία και γκαλερί ή να **αφοσιωθεί** στον εθελοντισμό. Οι άνθρωποι θέλουν να ζουν στην εποχή τους, να μαθαίνουν για τον μεγάλο κόσμο (έστω για κάποιες «φέτες» του) και όχι απλώς να επιβιώνουν. Τέλος, όσο οι αποφάσεις στον μεγάλο κόσμο λαμβάνονται χωρίς εμάς, όσο η εργασία γίνεται όνειρο **απατηλό** ή προσωρινό, τόσο βυθιζόμαστε σε έναν ιδιωτικό μικρόκοσμο, γινόμαστε αφεντικό του τηλεκοντρόλ ή του πληκτρολογίου και χτίζουμε εικονικές φιλίες και ταυτότητες. (538 λέξεις)

Μ. Τζιαντζή, εφ. Η Καθημερινή, 15.5.2011 (δασκευή).

1 Λαμπεντούζα: ιταλικό νησί ανάμεσα στη Σικελία και τις ακτές της Τυνησίας, από το οποίο εισέρχονται συχνά μετανάστες στην Ευρώπη.

1. **Με ποια παραδείγματα, η αρθρογράφος, αποδεικνύει ότι η τηλεόραση δεν αποτελεί πολυτέλεια, αλλά βασικό αγαθό; Να απαντήσετε σε μία παράγραφο 60-80 λέξεων. (μονάδες 10)**
2. **Με ποια διαρθρωτική λέξη εξασφαλίζεται η συνοχή ανάμεσα στην τέταρτη παράγραφο (Συχνά... στο Διαδίκτυο) και στην πέμπτη παράγραφο (Επομένως,... ταυτότητες) του κειμένου; (μονάδες 2) Ποια σχέση συνοχής σηματοδοτεί η διαρθρωτική λέξη; (μονάδες 3)**
3. **Να γράψετε μία συνώνυμη λέξη για καθεμιά από τις λέξεις του κειμένου με την έντονη γραφή, λαμβάνοντας υπόψη τη σημασία τους στο κείμενο: αέναης, σημάδια, άνοδος, (να) αφοσιωθεί, απατηλό. (μονάδες 5)**
4. **Να εκθέσετε με συντομία τους λόγους για τους οποίους η συγγραφέας στην τελευταία παράγραφο του κειμένου τοποθετεί σε εισαγωγικά τη φράση «φθηνές πολυτέλειες». (μονάδες 5)**

ΚΕΙΜΕΝΟ 2: Εικονικός πολιτισμός ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ

Η τηλεοπτική επικοινωνία οδηγεί κυρίαρχα στη φυγή από την πραγματικότητα. Με άλλα λόγια, η τηλεόραση κατασκευάζει ένα μοντέλο της πραγματικότητας ολότελα «εξωπραγματικό», στο οποίο «βασιλεύει» η ισότητα, η αλληλεγγύη, η αποδοχή, προσφέροντας στον μέσο θεατή την ευκαιρία να ζήσει άγνωστες καταστάσεις και εμπειρίες, την αυταπάτη μιας άλλης ζωής. «Καταναλώνοντας» τα προϊόντα της ο σύγχρονος άνθρωπος μπορεί να κινηθεί σε κόσμους διαφορετικούς από τον δικό του, να αποκτήσει κοινωνική ταυτότητα και να υποδυθεί

κοινωνικούς ρόλους, που στην καθημερινή του ζωή είναι εντελώς απρόσιτοι. Σ' αυτόν τον ονειρικό κόσμο, που χτίζει, δίνεται ένα επίχρισμα ρεαλισμού μέσω του οποίου η φαντασίωση μεταμφιέζεται σε πραγματικότητα.

Ακόμη, ο τρόπος προβολής συμβάλλει, ώστε τα πρόσωπα και τα γεγονότα που βλέπουμε στην οθόνη να μοιάζουν πραγματικά και φυσικά. Το αποτέλεσμα είναι ο θεατής να αισθάνεται ότι και οι ανθρώπινες σχέσεις, έτσι όπως παρουσιάζονται στην οθόνη, πρέπει να είναι και αυτές αληθινές. Αυτό αποτελεί ένα χαρακτηριστικό της αληθοφάνειας, που καθιστά τη φυγή στον κόσμο της τηλεόρασης δυνατή. Στους μοντέρνους καιρούς η πραγματικότητα έχει υποκύψει και έχει εξαλειφθεί από την προβολή των ειδώλων που μεταφέρονται και κυριαρχούν στην τηλεόραση.

Άλλωστε, σε μεγάλο βαθμό η τηλεόραση μιλά τη γλώσσα των συγκινήσεων και των συναισθηματικών καταστάσεων, από τις οποίες εκμαιεύονται εσωτερικές συγκρούσεις, ταυτίσεις και επιθυμίες παράλληλα με τα ιδεολογικά μηνύματα. Για να κατακτήσει, λοιπόν, ένα ευρύ κοινό, η τηλεόραση πρέπει να στοχεύει στις συναισθηματικές ανάγκες και στις προσωπικές επιθυμίες του, επειδή η τηλεοπτική επικοινωνία δίνει διέξοδο στις καταπιεσμένες επιθυμίες, στις φιλοδοξίες και στα όνειρα του σύγχρονου ανθρώπου, καθηλώνοντάς τον έτσι στο επίπεδο της φαντασίωσης και της αυταπάτης. Αναμφίβολα, ο ονειρεμένος κόσμος, τον οποίο προβάλλει η τηλεόραση, παρέχει στο κοινό τη δυνατότητα αυτής της φυγής. Μόνο που η φυγή είναι απατηλή, δε λειτουργεί ως φυγή αλλά ως κοινωνική επανένταξη ή ενσωμάτωση, καθώς πείθει το κοινό, ώστε να δέχεται το αντίθετο του πραγματικού ως φυσικό. Συμπερασματικά, το κοινό των μηνυμάτων της τηλεόρασης ζει σ' έναν κόσμο, στον οποίο η φαντασία υποκαθιστά την πραγματικότητα, ενώ η εικόνα έχει περισσότερη σημασία από το πρωτότυπο.

Πώς, όμως, υλοποιείται αυτή η μεταφορά του κοινωνικού σε εικονικό; Πρώτα πρώτα με την έντονη συγκινησιακή φόρτιση των τηλεοπτικών εικόνων. Ακόμη και οι αρνητικές καταστάσεις των ανθρώπων προβάλλονται στην τηλεόραση με τρόπο, ώστε να προκύπτει το συμπέρασμα πως το κοινωνικό σύστημα είναι παντοδύναμο και δεν υπάρχει καμία δυνατότητα αλλαγής. Επίσης, με τον προσωποποιημένο χαρακτήρα των τηλεοπτικών εικόνων ο κόσμος των τηλεοπτικών σειρών εμφανίζεται ως εξατομικευμένος κόσμος, η κοινότητα δεν υπάρχει, ενώ τα προβλήματα παρουσιάζονται ως αποτέλεσμα των ελαττωμάτων ή της διαφθοράς των ατόμων και όχι των κοινωνικών συνθηκών. Επιπλέον, η τηλεοπτική επικοινωνία επιδιώκει να παρέχει ανακούφιση από τον σκληρό κόσμο της δουλειάς και το κοινό νιώθει ότι συμμετέχει με το να παρουσιάζεται η τηλεοπτική επικοινωνία ως κάτι φυσιολογικό. Τέλος, οι τηλεοπτικές εικόνες είναι ένας ασφαλής τρόπος αντιμετώπισης της πραγματικότητας, είναι περιεκτικές και σύντομες εξιδανικεύσεις του πώς θα έπρεπε να είναι οι οικογενειακές σχέσεις, οι ταξικές διαφορές και οι ταυτότητες των ομάδων. (480 λέξεις)

(Γ. Τσουρβάκας (1998). *Μειονότητες, φύλα και κοινωνικές τάξεις στην τηλεοπτική επικοινωνία. Ανάλυση του περιεχομένου της επικοινωνίας και των επιδράσεών του. Προβλήματα και Επισημάνσεις II*. Αθήνα: Ι. Σιδέρης, 92-96) (διασκευή).

ΘΕΜΑΤΑ

A. Να αποδώσετε περιληπτικά το κείμενο (80-100 λέξεις). (μονάδες 20)

1. Με ποια επιχειρήματα ο συγγραφέας τεκμηριώνει την άποψη πως η κυρίαρχη εικόνα της τηλεοπτικής επικοινωνίας είναι φυγή από την πραγματικότητα; (60 – 80 λέξεις). (μονάδες 10)
2. Να επισημάνετε δύο από τις διαρθρωτικές λέξεις της τελευταίας παραγράφου (Πώς, όμως,... των ομάδων) του κειμένου με τις οποίες επιτυγχάνεται η συνοχή του κειμένου. (μονάδες 2) Να αιτιολογήσετε τη χρήση της κάθε διαρθρωτικής λέξης. (μονάδες 3)
3. «Σ' αυτόν τον ονειρικό κόσμο, που χτίζει η τηλεόραση, δίνεται ένα επίχρισμα ρεαλισμού μέσω του οποίου η φαντασίωση μεταμφιέζεται σε πραγματικότητα». Η λέξη επίχρισμα χρησιμοποιείται κυριολεκτικά/δηλωτικά ή μεταφορικά/συνυποδηλωτικά; Να αιτιολογήσετε με συνομία την απάντησή σας. (μονάδες 3)
4. Με ποιους τρόπους, σύμφωνα με τον συγγραφέα, η τηλεόραση μπορεί να κατακτήσει ένα ευρύ κοινό; (60 – 80 λέξεις). (μονάδες 10)
5. Ποιος τρόπος ανάπτυξης ακολουθείται στην τελευταία παράγραφο (Πώς, όμως, ... των ομάδων) του κειμένου; (μονάδες 2) Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας. (μονάδες 3)
6. Να αιτιολογήσετε τη χρήση των εισαγωγικών στις παρακάτω λέξεις της πρώτης παραγράφου (Η τηλεοπτική ... πραγματικότητα) του κειμένου: «εξωπραγματικό», «βασιλεύει». (μονάδες 5)

ΚΕΙΜΕΝΟ 3: Η αναγνωστική αποχή και η τηλεόραση ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ

Σύμφωνα με πρόσφατη έρευνα της ευρωπαϊκής στατιστικής υπηρεσίας, το ποσοστό των Ευρωπαίων, που δήλωσαν ότι κατά τον προηγούμενο χρόνο δεν είχαν ανοίξει βιβλίο, ήταν αρκετά μεγάλο, σε χώρες, όμως, όπως η Ελλάδα, η Ισπανία και η Πορτογαλία, ήταν κατά πολύ υψηλότερο. Αντίθετα, η αναγνωστική αποχή είναι εξαιρετικά χαμηλή στη Σουηδία, τη Φιλανδία και τη Βρετανία.

Πώς θα μπορούσε άραγε να ερμηνευτεί η αναγνωστική μας «ανορεξία»; Σύμφωνα με μια ερασιτεχνική, αλλά ευρείας αποδοχής, ερμηνεία, οι κάτοικοι της «ωραιότερης χώρας του κόσμου» δεν έχουν λόγους να κλειστούν στους τέσσερις τοίχους, για να διαβάσουν, όταν η αγαθή μοίρα τους επιτρέπει να περιφέρονται ηλιόλουστοι τουλάχιστον τρεις από τις τέσσερις εποχές του έτους, ενώ οι Βόρειοι διαβάζουν, αφού οι

κλιματολογικές συνθήκες το επιβάλλουν. Το άλλοθι είναι έξυπνο, αλλά, μολονότι εξηγεί γιατί «απέχουμε από ογκώδεις τόμους», δεν εξηγεί γιατί, σύμφωνα με την ίδια έρευνα, μόνο το ένα πέμπτο διαβάζει συχνά εφημερίδες, που ασφαλώς απαιτούν λιγότερο χρόνο και διαβάζονται σε καθημερινή βάση σε αντιδιαστολή με τα τρία τέταρτα των Φιλανδών και των Σουηδών και των Γερμανών.

Η πραγματική εξήγηση, σύμφωνα με έναν Ελβετό αναλυτή, έχει μεγάλο ιστορικό βάθος. Ενώ μέχρι το τέλος περίπου του δέκατου πέμπτου αιώνα οι αναλφάβητοι ήταν ισομερώς κατανομημένοι στην Ευρώπη, στη συνέχεια δρομολογήθηκαν σημαντικές διαφοροποιήσεις, δεδομένου ότι οι χώρες του βόρειου και βορειοδυτικού ευρωπαϊκού τόξου προσχώρησαν στη Θρησκευτική Μεταρρύθμιση. Επειδή οι Μεταρρυθμιστές θεωρούσαν απαραίτητο χριστιανικό καθήκον την ανάγνωση της Βίβλου, οι αρχές μερίμνησαν για τη βελτίωση της ικανότητας των πιστών για ανάγνωση και γραφή, περιορίζοντας σημαντικά τα ποσοστά των αναλφάβητων. Αργότερα, η Βίβλος ως ανάγνωση υποχώρησε, αλλά η εγγραμματοσύνη και η αναγνωστική παράδοση έμειναν.

Η εικόνα είναι διαφορετική στο Νότο. Η Μεταρρύθμιση άφησε αδιάφορους τους Καθολικούς της Ιβηρικής και της Νότιας Ιταλίας, ενώ ανατολικότερα η ελληνική Ορθοδοξία είχε να αντιμετωπίσει πολύ σοβαρότερα προβλήματα. Στο Νότο, εξάλλου, ο Διαφωτισμός δεν έφτασε παρά μόνο σε μικρές ομάδες διανοουμένων, ενώ ο αναλφαβητισμός άρχισε να υποχωρεί αισθητά στο δεύτερο μισό του δέκατου ένατου αιώνα, για να περιοριστεί σε ελεγχόμενα επίπεδα μόλις μετά το τέλος του δεύτερου παγκόσμιου πολέμου.

Παρά το γεγονός ότι για τους παραπάνω λόγους καθυστέρησε σημαντικά η ανάπτυξη της αναγνωστικής μας κουλτούρας, η απόσταση θα μπορούσε να κλείσει με γρήγορους ρυθμούς, αν το τέλος του αναλφαβητισμού δε συνέπιπτε χρονικά με τη «μιντιακή»¹ επανάσταση του εικοστού αιώνα, κυρίως με την εισβολή της τηλεόρασης κατά τις τρεις τελευταίες δεκαετίες του. Έτσι, ενώ αλλού, εξαιτίας μιας παγιωμένης και ώριμης αναγνωστικής παράδοσης, υπήρχαν και υπάρχουν ισχυρές αντιστάσεις, στην Ελλάδα «το στραβό κλήμα» της «υπό ανάπτυξη» αναγνωστικής κουλτούρας το έφαγε και «ο γάιδαρος της τηλεόρασης». Αν ρίξουμε μια τελευταία ματιά στο Ευρωβαρόμετρο², θα δούμε ότι οδηγούμε την κούρσα της ευρωπαϊκής τηλεθέασης. (Θ. Παπαγγελής, εφ. το ΒΗΜΑ, 17.11.2002 (δασκευή). 431 λέξεις

1 Η επανάσταση στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης. / 2 Έτσι ονομάζεται η Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία.

A. Να γράψετε την περίληψη του κειμένου σε 80 – 100 λέξεις. (μονάδες 20)

1. Για ποιον λόγο, σύμφωνα με τον αρθρογράφο, δεν κλείνει σήμερα η απόσταση που χωρίζει ήδη τη χώρα μας από τις χώρες της Βόρειας Ευρώπης στο θέμα της ανάγνωσης εντύπων; (60-80 λέξεις) (μονάδες 10)
2. Να επισημάνετε τον τρόπο με τον οποίο επιτυγχάνεται η μετάβαση από την πρώτη (Σύμφωνα... Βρετανία.) στη δεύτερη παράγραφο (Πώς θα μπορούσε... των Γερμανών) του κειμένου. (μονάδες 5)
3. α. «οι κάτοικοι της "ωραιότερης χώρας του κόσμου" δεν έχουν λόγους να κλειστούν στους τέσσερις τοίχους» στη δεύτερη παράγραφο (Πώς θα μπορούσε... των Γερμανών) του κειμένου.
β. «στην Ελλάδα «το στραβό κλήμα» της «υπό ανάπτυξη» αναγνωστικής κουλτούρας το έφαγε και «ο γάιδαρος της τηλεόρασης» στην πέμπτη παράγραφο (Παρά το γεγονός... τηλεθέασης) του κειμένου.
- Να εντοπίσετε στις παραπάνω προτάσεις τις γλωσσικές επιλογές με τις οποίες ο αρθρογράφος πετυχαίνει να δώσει προφορικότητα στον λόγο του. (μονάδες 5)
4. Πώς θα μπορούσε κάποιος, σύμφωνα με το κείμενο, να ερμηνεύσει επιφανειακά το μειωμένο ενδιαφέρον των Ελλήνων για την ανάγνωση βιβλίων; (60-80 λέξεις) (μονάδες 10)
5. «Αν ρίξουμε μια τελευταία ματιά στο Ευρωβαρόμετρο, θα δούμε ότι οδηγούμε την κούρσα της ευρωπαϊκής τηλεθέασης»: Να αιτιολογήσετε τη χρήση του πρώτου πληθυντικού προσώπου στην παραπάνω περίοδο λόγου της τελευταίας παραγράφου (Παρά το γεγονός... τηλεθέασης) του κειμένου. (μονάδες 5)
6. Ποια βασική διαφορά, σύμφωνα με τον αρθρογράφο, υπάρχει ανάμεσα στη χώρα μας και τις χώρες της Βόρειας Ευρώπης στο θέμα της ανάγνωσης βιβλίων και σε ποιους ιστορικούς λόγους αποδίδεται; (60-80 λέξεις) (μονάδες 10)
7. Να εντοπίσετε δύο φράσεις με τις οποίες επιτυγχάνεται η συνοχή ανάμεσα στην τέταρτη (Η εικόνα... πολέμου) και την πέμπτη παράγραφο (Παρά... τηλεθέασης) του κειμένου. (μονάδες 2)
8. Αφού εντοπίσετε στο κείμενο ένα σημείο στο οποίο γίνεται φανερή η ειρωνεία του αρθρογράφου, να αιτιολογήσετε την επιλογή σας. (μονάδες 5)

ΚΕΙΜΕΝΟ 4: Τηλεόραση και πολιτισμός ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ

Μύδροι¹ εξαπολύονται τον τελευταίο καιρό κατά της ελληνικής ιδιωτικής τηλεόρασης, με αφορμή τις τουρκικές σειρές που καθημερινά παρελαύνουν στις οθόνες μας. Από τον Μουράτ στην Ασί και απ' εκεί στον Σουλεϊμάν τον Μεγαλοπρεπή και πάει λέγοντας ...

Ως συνήθως, στη χώρα που αιώνες πριν γέννησε το μέτρο χάνουμε το μέτρο αιώνες μετά. Πράγματι η τηλεόραση αποτελεί έναν ευανάγνωστο δείκτη πολιτισμού. Πράγματι οι τηλεοπτικές παραγωγές, ιδιαίτερα οι καθημερινές, μπορούν να επιφέρουν αυτό που αποκαλούμε πολιτισμική αλλοτρίωση, ξеноμανία κ.λ.π. Πράγματι η ελληνική τηλεόραση, ακόμα και η ιδιωτική, που σέβεται τον ρόλο και το κοινό της, οφείλει να υποστηρίζει ελληνικές παραγωγές, δείγματα πολιτιστικά της δικής μας κουλτούρας, που θα αποτελέσουν και καταπίστευμα² για το μέλλον.

Από τις παραπάνω διαπιστώσεις, όμως, έως τη δαιμονοποίηση των τουρκικών σίριαλ υπάρχει μεγάλη απόσταση, που διανύεται αυθαίρετα και, μετά από πολλά λογικά χάσματα, οδηγούμαστε στο «συμπέρασμα»

του αφελληνισμού. Πρώτον, διότι η τηλεόραση αποτελεί περισσότερο αντανάκλαση του πολιτισμού μας και λιγότερο γενεσιουργό αιτία. Σίγουρα και η ίδια, με τη δυναμική της εικόνας που διαθέτει, μεταβάλλεται προοδευτικά από αιτιατό³ σε αίτιο πολιτισμικής αλλοτρίωσης. Δεν αντανάκλα δηλαδή μόνο τον πολιτισμό μας, αλλά και τον διαμορφώνει.

Όμως δε φταίει αυτή, που πολλοί νέοι σήμερα συγχέουν στο μυαλό τους την ελληνική επανάσταση με τον ελληνοϊταλικό πόλεμο. Ακόμα, δε φταίει η τηλεόραση για το γεγονός ότι οι Νεοέλληνες μετά την απελευθέρωσή τους από τον τουρκικό ζυγό πέταξαν στα σκουπίδια, ούτε καν στην ανακύκλωση, τις λαϊκές τους παραδόσεις, τα λαϊκά τραγούδια, την παραδοσιακή αρχιτεκτονική τους και τόσα άλλα πολύτιμα δείγματα ενός πολιτισμού που άνθισε σε αντίξοες συνθήκες, στο όνομα ενός άκριτου και άναρχου εξευρωπαϊσμού. Για όλα τα παραπάνω δεν ευθύνονται τα τουρκικά σίριαλ ...

Εξάλλου, η ξеноμανία μας δεν είναι φαινόμενο τωρινό, αφού ξένες τηλεοπτικές σειρές και παραγωγές ή φτηνές απομιμήσεις τους μας συντροφεύουν εδώ και δεκαετίες, και οι οποίες δεν είναι τουρκικής προέλευσης. Παράλληλα, οι χολυγουντιανές ταινίες μονοπωλούν σχεδόν τις κινηματογραφικές μας προτιμήσεις, αποτελώντας οχήματα γλώσσας, αξιών, μόδας, πολιτισμού. Για πολλά χρόνια, επίσης, οι Έλληνες παρακολουθούσαν κατά δεκάδες τις κατά τα άλλα συμπαθέστατες λατινοαμερικάνικες σαπουνόπερες⁴.

Τέλος, είναι αλήθεια ότι η ιδιωτική κυρίως τηλεόραση ευθύνεται για τη στήριξη της εγχώριας τηλεοπτικής παραγωγής. Ωστόσο, η επιλογή αυτή δεν είναι μονόδρομος. Μέρος της ευθύνης χρειάζεται να αναλάβουν και οι παραγωγοί, οι οποίοι καταφεύγουν στην εύκολη λύση της αντιγραφής ξενικών προτύπων, αλλά και το κοινό. Το τελευταίο, ενώ διαμαρτύρεται για τις τουρκικές σειρές, τις επιβραβεύει με υψηλές τηλεθεάσεις.

Συνεπώς, μια ελληνική τηλεόραση, με όλη τη σημασία της λέξης, απαιτεί συλλογική προσπάθεια και διάθεση, για να παράγει αυτό που λέμε πολιτισμό. Απαιτεί ειλικρινή παραδοχή των ημαρτημένων, αυτεπίγνωση και όχι ανέξοδη και εύκολη κριτική κατά πάντων. Οι Άγγλοι ετοιμάζονται να εισάγουν τα αρχαία ελληνικά ως βασικό μάθημα στα σχολεία τους. Λέτε να αποφάσισαν να «παραδώσουν γη και ύδωρ» στο λαμπρό, ομολογουμένως, ελληνικό πολιτισμό; Γ. Λιάππης, εφημ. Το Βήμα, 30.11.2012 (διασκευή). 453 λέξεις

1 μύθος: οβίδα κανονιού/(μεταφορικά) έντονη κριτική, κατηγορίες εναντίον κάποιου / 2 καταπίστευμα: αγαθό που εμπιστευόμαστε σε κάποιον για να το διατηρήσει στο μέλλον / 3 αιτιατό: το αποτέλεσμα που δημιουργείται από μια αιτία / 4 σαπουνόπερα: μειωτικός χαρακτηρισμός που αναφέρεται σε αισθηματική τηλεοπτική σειρά με μεγάλο αριθμό επεισοδίων και με μελοδραματικό συνήθως περιεχόμενο

A. Να αποδώσετε περιληπτικά το κείμενο (80 - 100 λέξεις). (μονάδες 20)

1. Με ποιον τρόπο αναπτύσσεται η πέμπτη παράγραφος (Εξάλλου...σαπουνόπερες) του κειμένου; (μονάδες 3)

Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας. (μονάδες 2)

2. «...οι Νεοέλληνες μετά την απελευθέρωσή τους από τον τουρκικό ζυγό πέταξαν στα σκουπίδια, ούτε καν στην ανακύκλωση, τις λαϊκές τους παραδόσεις, τα λαϊκά τραγούδια, την παραδοσιακή αρχιτεκτονική τους...»:

Να αιτιολογήσετε την επιλογή της ενεργητικής σύνταξης από τον συγγραφέα. (μονάδες 5)

ΚΕΙΜΕΝΟ 5: Οι διαδικτυακές επαφές στο περιβάλλον του Facebook ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ

Το συμπέρασμα στο οποίο καταλήγουν ερευνητικές μελέτες για τις αναπαραστάσεις της φιλίας στην πραγματική και τη διαδικτυακή ζωή είναι ότι δεν μπορούμε να μιλάμε για φιλία, όταν αναφερόμαστε στα κοινωνικά δίκτυα και συγκεκριμένα στο Facebook. Οι αναπαραστάσεις της φιλίας στην καθημερινή μας πραγματικότητα διαφέρουν ουσιαδώς από τις αναπαραστάσεις της «φιλίας» στο Facebook. Οι λόγοι που οδηγούν σ' αυτό το συμπέρασμα αναλύονται παρακάτω.

Συγκεκριμένα, από τις σχέσεις που αναπτύσσονται στο Facebook απουσιάζουν τα βασικά στοιχεία που ορίζουν τις φιλικές σχέσεις στην εκτός δικτύου πραγματικότητα. Το πρώτο βασικό στοιχείο είναι η απουσία ουσιαστικής επικοινωνίας. Η επικοινωνία που αναπτύσσεται στο περιβάλλον του Facebook χαρακτηρίζεται ως «σχολιασμός» και «συμπλήρωμα της εκτός δικτύου επικοινωνίας». Επίσης, οι σχέσεις αυτές χαρακτηρίζονται από την έλλειψη οικειότητας, εμπιστοσύνης, συναισθήματος, ψυχολογικής υποστήριξης και αμοιβαιότητας, στοιχείων τα οποία είναι απαραίτητα για τις φιλικές σχέσεις εκτός δικτύου. Το Facebook αποτελεί ένα απρόσωπο περιβάλλον, όπου η έκφραση βαθύτερων συναισθημάτων καθίσταται αδύνατη, καθώς οτιδήποτε διατυπώνεται βρίσκεται δημόσια εκτεθειμένο. Επιπλέον, η αμφιβολία μεταξύ προσώπου ή προσωπείου, δηλαδή η αμφιβολία για την πραγματική ταυτότητα των χρηστών, δεν αφήνει περιθώρια, για να έρθουν δύο άνθρωποι πιο κοντά και να μπορέσουν να αναπτύξουν μια ουσιαστική, φιλική σχέση.

Μία ακόμη αιτία προβληματισμού για τη χρήση του όρου «φιλία» σχετίζεται με το γεγονός ότι οι περισσότεροι παράγοντες που θεωρούνται βασικοί για τη διαμόρφωση φιλικών σχέσεων είναι απόντες από το Facebook. Ο α-τοπικός χαρακτήρας των διαδικτυακών κοινοτήτων δεν επιτρέπει τη φυσική εγγύτητα, η οποία κατά γενική ομολογία είναι απαραίτητο στοιχείο για τη διατήρηση μιας φιλικής σχέσης. Ακόμα και αν μια φιλία είναι δυνατό να διατηρηθεί εξ αποστάσεως, αυτό προϋποθέτει ότι η φυσική συνάντηση των ατόμων έχει προϋπάρξει της απομάκρυνσης και υπάρχει πάντα η προσδοκία της επιστροφής. Το Facebook, όπως και οποιαδήποτε άλλη διαδικτυακή κοινότητα, σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να αντικαταστήσει την πρόσωπο με πρόσωπο επαφή.

Αυτό που μπορεί να κάνει είναι να υποκαταστήσει ως μέσο επικοινωνίας τη φυσική απουσία του άλλου και αυτό είναι ίσως μία από τις σημαντικότερες λειτουργίες του, ιδιαίτερα αν ληφθούν υπόψη οι γρήγοροι ρυθμοί του σύγχρονου τρόπου ζωής.

Μπορούμε, επομένως, να ισχυριστούμε ότι το Facebook δεν είναι ένα περιβάλλον που προσφέρεται για την ανάπτυξη φιλικών σχέσεων, με την έννοια που έως τώρα τους αποδίδαμε στην εκτός διαδικτύου ζωή. Είναι ένα περιβάλλον το οποίο μέσω της κοινωνικής ανταλλαγής μπορεί απλώς να αναπληρώσει την αίσθηση της κοινότητας, αίσθηση που τείνει να εξαφανιστεί μέσα στην ανωνυμία των σύγχρονων μεγαλουπόλεων. (390 λέξεις)

Μ. Σαβράμη (2008). Αναπαραστάσεις της φιλίας στην πραγματική και στη διαδικτυακή ζωή: Η περίπτωση του Facebook.

A. Να γράψετε την περίληψη του κειμένου σε 80 – 100 λέξεις. (μονάδες 20)

1. Για ποιους λόγους η ερευνήτρια θεωρεί ότι το Facebook, όπως και οποιαδήποτε άλλη διαδικτυακή κοινότητα, σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να αντικαταστήσει την πρόσωπο με πρόσωπο επαφή; Να γράψετε την απάντησή σας σε μία παράγραφο (60 – 80 λέξεις). (μονάδες 10)

2. Να εντοπίσετε στο κείμενο πέντε λέξεις/φράσεις που πιστοποιούν τον επιστημονικό του χαρακτήρα. (μονάδες 5)

ΚΕΙΜΕΝΟ 6: Οι «συνομιλίες της απουσίας» στους χώρους κοινωνικής δικτύωσης ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ

Η ολοένα και αυξανόμενη χρήση του κυβερνοχώρου δείχνει ότι το διαδίκτυο ανταποκρίνεται στις ανάγκες επικοινωνίας των νέων, γιατί τους επιτρέπει να περνούν μεγάλο μέρος της ημέρας τους συνομιλώντας με γνωστούς και άγνωστους συνομηλίκους. Αλλά αυτή η διαδικτυακή λάμψη οδηγεί ορισμένους νέους - συνήθως αυτούς που έχουν δύσκολες σχέσεις στην πραγματική ζωή – να αναπτύξουν επικίνδυνες συνάψεις με άγνωστους ανθρώπους ή να υποστούν διαδικτυακή κακοποίηση.

Σταδιακά, το διαδίκτυο εξελίσσεται σε μια πολυπληθή, εικονική παγκόσμια «περαντζάδα¹», αντικαθιστώντας όλο και περισσότερο την παραδοσιακή βόλτα στην πλατεία. Οι χώροι κοινωνικής δικτύωσης, όπως π.χ. το Facebook, αντικαθιστούν τη χαμένη αίσθηση του ανήκειν σε μια κοινότητα και προσφέρουν τα αναγκαία κοινωνικά «χάδια» και σημάδια αναγνώρισης της ύπαρξης. Οι νέοι έχοντας αφήσει το φυσικό τους σώμα πίσω στον πραγματικό χώρο υπερβαίνουν τα όρια και τους περιορισμούς τους (συμπεριλαμβανομένου και του βιολογικού τους φύλου) και πειραματίζονται με διαφορετικές ταυτότητες και προσωπικότητες. Ταυτόχρονα, παραμένουν παγιδευμένοι σε εικονικές σχέσεις, που είναι ασφαλείς, ακριβώς επειδή είναι ελεγχόμενες. Εάν κάποτε συναντηθούν στον πραγματικό χωροχρόνο, δηλαδή ζωντανά με τον φίλο που απόκτησαν στο διαδίκτυο, συνήθως απογοητεύονται, ακριβώς επειδή η πραγματικότητα σχεδόν πάντοτε ματαιώνει τη φαντασίωση. Έτσι, για να βρει ο χρήστης ανακούφιση, επιστρέφει τις περισσότερες φορές στην ασφάλεια του εικονικού, περνώντας όλο και πιο πολλές ώρες μπροστά στην οθόνη του.

Αυτές οι «συνομιλίες της απουσίας» ανακουφίζουν από τις δυσκολίες της πραγματικής ζωής, αλλά είναι πιθανό να τροποποιούν καθοριστικά τον ψυχισμό. Σε αρκετές έρευνες, η ηλεκτρονικά διαμεσολαβημένη² επικοινωνία στους νέους έχει συνδεθεί με αυξημένη κατάθλιψη, μοναξιά και αποξένωση, με αποτέλεσμα να γίνεται λόγος για ένα νέο αναδυόμενο προφίλ: όλο και περισσότεροι νέοι σήμερα νιώθουν θλιμμένοι, μόνοι και αποξενωμένοι και τείνουν να απορροφώνται σε διαδικτυακές περιπλανήσεις και συνάψεις.

Στη διάρκεια της εφηβείας, ειδικότερα, οι διαδικτυακές συναντήσεις φαίνεται να λειτουργούν παράλληλα και συμπληρωματικά με τις πραγματικές. Το γεγονός αυτό υπαγορεύει να εξετάσουμε αυτές τις δύο διαφορετικού τύπου δραστηριότητες, την «ψηφιακή» και την «πραγματική», σε συνδυασμό μεταξύ τους. Είναι πιθανό να αλληλεπιδρούν και να δρουν συμπληρωματικά, επηρεάζοντας η μία την άλλη, έως ότου καταλήξουν σαν συγκοινωνούντα δοχεία σε μία ομοιοστατική³ κατάσταση, η οποία ενδεχομένως μετατρέπει τους τρόπους του επικοινωνείν και του σχετίζεσθαι των σημερινών εφήβων.

Δεν μπορούμε να αγνοήσουμε τα ευρήματα διεθνών ερευνών, σύμφωνα με τα οποία η χρήση του διαδικτύου από κοινού με την παρακολούθηση τηλεόρασης και την τηλεφωνική συνομιλία αποτελούν τυπική συμπεριφορά Βγια το 87% των εφήβων. Στη χώρα μας, σύμφωνα με το Παρατηρητήριο για την Κοινωνία της Πληροφορίας, το 90% των ατόμων ηλικίας 16-20 ετών χρησιμοποιεί το διαδίκτυο, ενώ το 66% του παραπάνω ποσοστού ασχολείται με διαδικτυακές δραστηριότητες καθημερινά. (407 λέξεις) *Α. Σιδηροπούλου (2010). Ποιοτική διερεύνηση της ψυχολογικής πτυχής της σχέσης των εφήβων με το διαδίκτυο:*

1 Περαντζάδα: βόλτα με τα πόδια σε συγκεκριμένη διαδρομή που επαναλαμβάνεται / 2 Ηλεκτρονικά διαμεσολαβημένη επικοινωνία: επικοινωνία που πραγματοποιείται μέσω κάποιας ηλεκτρονικής συσκευής / 3 ομοιοστατική: ισόρροπη

A. Να γράψετε την περίληψη του κειμένου σε 80 –100 λέξεις. (μονάδες 20)

1. Τι εννοεί η ερευνήτρια όταν αναφέρεται στις «συνομιλίες της απουσίας»; Να αναπτύξετε την απάντησή σας σε μία παράγραφο (60 –80 λέξεις). (μονάδες 10)

2 .«Εάν κάποτε συναντηθούν στον πραγματικό χωροχρόνο, δηλαδή ζωντανά με τον φίλο που απόκτησαν στο διαδίκτυο, συνήθως απογοητεύονται»: Στην παραπάνω περίοδο λόγου η ερευνήτρια χρησιμοποιεί μία αναφορική πρόταση. Αφού την εντοπίσετε, να την εντάξετε είτε στην κατηγορία των ονοματικών προσδιοριστικών είτε των ονοματικών παραθετικών προτάσεων, με βάση τη σημασία που αποκτά η πρόταση από τα συμφραζόμενα. (μονάδες 2) Να αιτιολογήσετε την επιλογή σας. (μονάδες 3)

3. Να εντοπίσετε τα σημεία στίξης στις δύο πρώτες παραγράφους του κειμένου και να δηλώσετε τον ρόλο τους
ΚΕΙΜΕΝΟ 7: Αναζητείται μια καλή είδηση

ΣΤΑΜΑΤΗΣ Ν. ΑΛΑΧΙΩΤΗΣ, ΤΟ ΒΗΜΑ, 13 Ιουνίου 2010

Στον ρυθμό της απαισιόδοξης νότας που «χορεύει» η χώρα μας αυτόν τον δύσκολο καιρό της απύθμενης οικονομικής κρίσης, η κοινωνία της πληροφορίας διολισθαίνει προς την παραπληροφόρηση και την υπερπληροφόρηση· με τις αμέτρητες καθημερινές ποικιλόμορφες οικονομικές και κοινωνικές αναλύσεις, πολλές από τις οποίες προκαλούν σύγχυση τόσο με τα διασταυρούμενα πυρά τους όσο και με τις σύντομες διαφεύσεις τους· το αποτέλεσμα είναι η κοινωνία της γνώσης, για την οποία θριαμβολογούσαμε, να έχει μεταλλαχθεί σε κοινωνία της απόγνωσης.

Πρωτεύοντα ρόλο γι' αυτή την κατάσταση που βιώνουμε δεν έχει μόνο η πολιτική, αλλά και τα ΜΜΕ, ηλεκτρονικά και έντυπα. Χρόνια τώρα παρακολουθούμε από τις τηλεοράσεις την προβολή, κυρίως, θεμάτων που «πουλούν». Εγκλήματα, φόννοι, ληστείες, τρομοκρατίες, καταστροφές, σεισμοί, νεκροί και όλα τα σχετικά να προβάλλονται επίμονα. Αιμοβόρος κανιβαλισμός κατακλύζει τις οθόνες των τηλεοράσεων· σπάνια η καλή είδηση· σαν να μη συμβαίνει τίποτα καλό σ' αυτόν τον κόσμο, σ' αυτόν τον τόπο· σαν να ζούμε σε μια κοινωνία που η ανθρωπιά έχει εκμηδενισθεί.

Και όμως υπάρχουν πολλές πηγές ανθρωπιάς που «σιγορρέουν», αλλά στο τέλος το νερό τους χάνεται στην έρημο της αδιαφορίας πολλών από εκείνους που έχουν αναλάβει την ενημέρωση της κοινής γνώμης. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι ζούμε σ' έναν σκληρό κόσμο, στον οποίον η παιδεία υπολείπεται, ενώ περισσεύουν η αδιαφορία, η ανευθυνότητα και η βαρβαρότητα· είναι ο κόσμος του δικού μας πολιτισμού. Αλλά όταν και η ενημέρωση είναι μονόπλευρη, τότε χάνεται κάθε ελπίδα για μια ισόρροπη ανάδειξη και συνακόλουθη κατανόηση της κοινωνικής πραγματικότητας.

Οι άνθρωποι όμως ως κοινωνικά ζώα έχουν, από τη φύση τους, ανάγκη το καλό και το αναζητούν διότι τους τέρπει· με πολλούς να έχουν μέσα τους ενδυναμωμένη την καλοσύνη και την υπευθυνότητα. Όταν όμως συνεχώς βλέπουν, ακούνε ή διαβάζουν μόνο αρνητικές ειδήσεις, τότε υποσυνείδητα πολλοί από αυτούς προσαρμόζονται σ' αυτόν τον παραμορφωμένο κόσμο· είναι τα μιμήδια* μας, οι ιδέες, οι αξίες, οι αντιλήψεις που διασπείρονται στην κοινωνία, όπως τα μικρόβια, και είναι αυτός ο βασικός μηχανισμός της πολιτισμικής μας εξέλιξης.

Το καλό ή κακό παράδειγμα πάντα έχει την επίδρασή του. Κατηγορούμε συλλήβδην τους νέους για την ανευθυνότητα και τη σκληρότητά τους· και όμως όταν ένας νεαρός ποδοσφαιριστής έκαμε μια καλή πράξη, επισκέφθηκε στην Κύπρο ένα μικρό πολύ άρρωστο θαυμαστή του και έμεινε παίζοντας μαζί του μια ολόκληρη ημέρα, η καλή αυτή είδηση άγγιξε χιλιάδες νεαρούς φιλάθλους και προβλήθηκε ευρέως ως εκ τούτου. Με τέτοια παραδείγματα από κάθε όροφο κάθε πολιτιστικού οικοδομήματος η βία και η επιθετικότητα θα πέθαιναν.

Υπάρχει λοιπόν ελπίδα, υπάρχει έδαφος για τις καλές ειδήσεις, που δήθεν δεν πουλούν. Αντ' αυτών μερικά ιδιωτικά κανάλια ευτελίζουν την ανθρωπινή νοημοσύνη με τις ανούσιες εκπομπές τους, οι οποίες παίζουν έναν αρνητικό παιδαγωγικό ρόλο· και αν εξαιρέσει κανείς τα κρατικά κανάλια και λίγα ιδιωτικά, που εμπεριέχουν στο ρεπερτόριό τους έστω λίγες καλές ειδήσεις, η συνισταμένη είναι γενικά αρνητική και προσβλητική για όποιον προσπαθεί να σκέφτεται κάπως σοβαρά.

Μήπως λοιπόν θα έπρεπε ορισμένοι ανοησιολόγοι και ανουσιολόγοι- όσοι λίγοι κι αν είναι, ίσως είναι και πολλοί, αν εκταθούμε και εκτός πρωτεύουσας-, που δήθεν διασκεδάζουν το τηλεοπτικό ή ραδιοφωνικό κοινό τους, να υποχρεωθούν να μετεκπαιδευθούν στην κατανόηση της δύναμής τους και στην παιδαγωγική βελτίωσή τους; Για να μην βλάπτουν μ' αυτά που λένε, μ' αυτά που προβάλλουν και τα θεωρούν και περισπούδαστα. Με τις επιδόσεις τους αυτές όμως κάνουν κακό στην κοινωνία, στους ανθρώπους κάθε ηλικίας, στους οποίους προβάλλουν έναν ελλειμματικό κόσμο στον οποίον εθίζονται πολλοί· και από το κακό πάμε στο χειρότερο· σε μια χώρα που δεν αξιολογείται συστηματικά τίποτα, όταν ακόμα και το DNA μας αξιολογείται με μοριακούς μηχανισμούς τη στιγμή που διπλασιάζεται και ελαχιστοποιεί τα λάθη του, τις μεταλλάξεις, που είναι επιβλαβείς στην πλειονότητά τους, όπως τα λάθη των ανθρώπων.

Μια πρόταση λοιπόν, ιδιαίτερα τώρα που όλα μοιάζουν σκούρα, θα ήταν να συμφωνήσουν οι τηλεοπτικοί σταθμοί μεταξύ τους για να αφιερώνουν ένα ποσοστό του χρόνου των δελτίων τους σε καλές ειδήσεις· οι εφημερίδες και τα περιοδικά μια χαρακτηριστική ξεχωριστή σελίδα σε θετικές ειδήσεις· και κάποιες εφημερίδες σκανδαλοθηρικού ή κουτσομπολίστικου περιεχομένου να αναγκασθούν να τηρούν ορισμένα αξιοπρεπή κριτήρια, τα οποία οφείλει η Πολιτεία να διαμορφώσει. Για να σπάσει η αρνητική νοοτροπία του νεοέλληνα, που δεν το 'χει σε καλό να πει έναν καλό λόγο για κανέναν και για τίποτα, διότι αυτό βλέπει και ακούει παντού (690 λ.)

1. Να εξηγήσετε τους όρους: παραπληροφόρηση, υπερπληροφόρηση,
2. Πώς αντιλαμβάνεσθε τις φράσεις:
  - η κοινωνία της γνώσης έχει μεταλλαχθεί σε κοινωνία της απόγνωσης
  - Αιμοβόρος κανιβαλισμός κατακλύζει τις οθόνες των τηλεοράσεων
  - ζούμε σ' έναν σκληρό κόσμο, στον οποίον η παιδεία υπολείπεται
3. Να γράψετε συνώνυμα για τις λέξεις: διολισθαίνει, μεταλλαχθεί, διασπείρονται, συλλήβδην, επιβλαβείς
4. Να γράψετε αντώνυμα για τις λέξεις: μονόπλευρη, ανευθυνότητα, ελλειμματικό, ελαχιστοποιεί, πλειονότητα
5. Ο τίτλος του άρθρου είναι επιτυχής σε σχέση με το περιεχόμενό του; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.
6. Να γράψετε πέντε (5) φράσεις με χρήση ποιητικής λειτουργίας του λόγου.

*μιμήδια ή μιμίδια: θεμελιώδεις μονάδες-φορείς πολιτισμικής κληρονομιάς (τραγούδια, τρόποι συμπεριφοράς, μόδα, επιστημονικές ιδέες, θρησκευτικές πεποιθήσεις/δόξασεις, κτλ), οι οποίες μεταδίδονται από τον ένα εγκέφαλο στο άλλο.